

ZRÍNYI MIKLÓS NEMZETVÉDELMI EGYETEM
HADTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA

DR. ALMÁSI FERENC alezredes

**Honvédelmünk NATO integrációs folyamatának
áttekintése, tapasztalatai és következtetései
jogi szempontból**

című doktori (PhD) értekezésének szerzői ismertetése

Tudományos témavezető:

Dr. Molnár Miklós
egyetemi tanár
CSc. (jogtudomány)

Budapest, 2005.

A TUDOMÁNYOS PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA

Hazánk számára biztonsági és honvédelmi szempontból kiemelt fontosságú két nemzetközi szervezet, a NATO és az Európai Unió illetve azok új, **európai tagjai, fegyveres erők fokozott kihívásokkal állnak szemben**. Ez ráirányítja a **tudomány figyelmét is a nemzetközi integrációs folyamatnak a védelmi szférában történő eseményei mögött lévő összefüggések és kapcsolatok kutatására**, a problémák elemzéséből nyert tapasztalatok és következtetések hasznosítására. **Ennek a tudományos munkának egy kiemelkedő területe lehet a honvédelmi jogi kutatás**, amely a katonai és politikai változások jogi hátterének, problémakezelésének kérdéseire terjed ki.

A Honvédelmi Minisztériumban nemzetközi jogi szakterületen végzett munkám tapasztalatai, a honvédelem nemzetközi jogi hátterével foglalkozó eddigi tudományos tevékenységem, a külföldi szolgálati tapasztalataim, valamint a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem doktoranduszaként szerzett új hadtudományos ismereteim alapján **megállapítottam**, hogy a honvédelmi tárca ügykörébe tartozó NATO **integrációs folyamat a jogi szakterületen több, egymástól elhatárolható, tudományos szempontból kutatásra érdemes problémát tartalmaz**. Ezeket kívánom értekezésemben feldolgozni és ennek kiindulásaként az alábbiakban megfogalmazni.

a) **Honvédelmünk NATO integrációja jogi hátterének feldolgozása tudományos szempontból még nem történt meg**. A NATO integráció önmagában is számos tárca részére jelentett feladatokat, de a jogszabályok, dokumentumok tartalmára ügykör szerinti megoszlásukra figyelemmel elsősorban a Honvédelmi Minisztérium számára. A hosszabb egyeztetéssel létrejött **jogszabályok és szerződések**, különösen a nemzetközi együttműködési területet érintőek **mögött jelentős tudományos forrásokat is segítségül hívó szellemi tevékenység áll**,

Több száz jogszabály, miniszteri utasítás, nemzetközi szerződés vagy minisztériumközi megállapodás tárgya foglalkozik a magyar NATO integráció valamely adott kérdésével. Ezekről csak rövidebb időszakokat, meglehetősen általános összegezések jelentek meg. **A folyamat jogi háttere rendszerszemlélettel nem került bemutatásra**, annak mérföldköveit, kiemelkedő jogi jelentőséggel bíró területeit is csak érintették a megjelent munkák. **Tudományos szempontból önmagában jelentős feladatot jelent a fellelhető normák, dokumentumok áttekintéséhez azok rendszerező bemutatását adni**. Ennek azért is jelentősége van, mert a vizsgált időszak szakemberei egyre többen kerülnek nyugállományba, a jogi dokumentumok keletkezési körülményeit megvilágító iratok pedig selejtezésre.

A **még időben** történő tudományos feldolgozás nagyban könnyíti a jövő kutatóinak dolgát, akik a tárgyidőszak körülményeit személyesen nem ismerve, csupán jogtár segítségével nehezen boldogulnának.

b) A NATO integráció során szerzett jogi tapasztalatok és azok alapján a jogszabályokkal és szerződésekkel történt problémamegoldás szintén nincsenek átfogóan feltárva. Elsősorban szakmai cikkek dolgoztak fel egyes, az adott időszakban aktuális, sajátos jogi gondokkal járó témákat, mint a csapatmozgások engedélyezése, békepartnerségi szerepvállalás, térítéses gyakorlótér-igénybevételek stb. A tapasztalatok birtokában, a megoldott vagy megoldatlan jogi problémákat – összegyűjtő, rendszerező, értékelő kutatás szükséges ahhoz, hogy a még huzamosabb ideig tartó integrációs folyamatot praktikus jogi szempontokból a későbbiekben hatékonyabban tudjuk támogatni.

c) A kutatási területtel összefüggő szabályozók és megállapodások a végrehajtás során különböző hatékonysággal érvényesültek. E kérdés, főként az okok megvizsgálását is fontosnak tartom az általam kijelölt részidőszakokban, főleg azon normák esetében, ahol a nemzetközi döntésektől, a külföldi partner szándékától is függ a szabályozási tartalom.

Tudományos érdeklődésemet itt az is motiválja, hogy megválaszoljam a kérdést, a további integrációs folyamatban miként küszöbölhetjük ki a jogi szakterületeken azokat a hiányosságokat, bürokratikus akadályokat, értelmezési bizonytalanságokat stb. amelyek az elmúlt évtizedben a tárcán belül és kívül is gyakran előfordultak.

d) .A jogon túli, de azzal összefüggő, más tudományok egyes, szintén hiányosan feldolgozott kérdéseit is meg kell vizsgálni annak érdekében, hogy a jogalkotás, mint döntéskiszolgáló tevékenység, illetve a politikai folyamatok közötti összefüggéseket jobban megértsük.

Az integrációs folyamat a joggal rokon társadalomtudományi szakterületeken is tartalmaz szép számmal tudományos problémákat. Például biztonságelméleti kifejezések, széles körben használt fogalmak, mint a honvédelmi érdek, terrorizmus, szövetségi kötelezettség, európai értékek stb. részletekbe menve már többféleképpen értelmezhetők, pontos tartalmuk nem állapítható meg, ugyanakkor azok magyar jogi - ha van - vagy jellemző tudományos definícióival tisztában kell lenni a jogalkalmazónak.

A NATO -hoz való magyar közeledés és a módosuló politikai viszony értéktendencia változást is jelentett, mely nemzeti és nemzetközi értékek dinamikus kapcsolatában ma is tapasztalható. Szükséges, hogy a jogalkotás ezen tényezőkre is figyelemmel legyen, másfelől a jog a stabilitás egyik jelképe maradjon és alkalmazója bízhatson, eligazodhasson a szabályokban. Különösen érvényesnek tartom ezt az utóbbi időben erózióknak kitétt nemzetközi jogra.

KUTATÁSI CÉLOK

A fenti tényezők figyelembe vételével, tézisszerű formában az alábbi kutatási célokat állapítottam meg:

- *elhatárolni és jellemezni* a NATO integráció eddigi időszakait, a fontosabb jogszabályok, illetve közjogi döntések segítségével;
- *megállapítani és indokolni* a NATO integráció magyarországi fő feladatai megoldásának jogi eszközeit (forrásdokumentumait) és az ezekre ható külföldi jogforrásokat;

- *bemutatni a hazai jogi dokumentumokban a nemzetközi szerződések tartalmának érvényesítését, a jogállási tárgyú szerződések (SOFA) hierarchiáját, a megkötött fontosabb két- és többoldalú szerződéseket és azonos tárgyúak közötti országonkénti, jellemző különbségeket;*
- *szemléltetni a hazai jogi dokumentumok és a nemzetközi szerződések tartalmának alakítására, majd a végrehajtásukra ható sajátos (külső és belső) jogi és egyéb problémákat;*
- *behatárolni és csoportosítani a nem jogállási tárgyú NATO jogi alapdokumentumokból közvetlenül eredő szabályozási feladatokat;*
- *feltárni és elemezni a nemzetközi terrorizmus elleni hadviselés és más új katonai feladatok jogi dilemmáit az aktuális nemzetközi és hazai politikai és katonai fejlemények, valamint a belső jogi feltételek tükrében;*
- *javaslatot tenni a jogalkotás és belső szabályozás aktuális és várható feladataira a további NATO-integráció és az EU-csatlakozásból eredő jogharmonizációs követelmények tükrében;*
- *következtetéseket levonni a nemzetközi szerződések, megállapodások előkészítése és a kívánatos jogalkalmazás terén.*

KUTATÁSI MÓDSZEREK

Vizsgáltam a hosszú jogi szabályozási folyamatot. Az integráció különböző szakaszaiban rendelkezésre állott jogi eszközöket összevettem azzal, hogy mennyire rendeltetésszerűen alkalmazták ezeket a jogi, honvédelmi igazgatási szakemberek, a közjogi szereplők. Vizsgáltam, hogy e tevékenység milyen eredményre vezetett, s ha nem járt ilyennel, akkor ez a későbbiekben milyen nehézségeket okozott.

Feldolgoztam dokumentumokat (jogszabályok, nemzetközi szerződések és indokolásaik; tervezetek, a HM különböző szabályozói) melyek a korábbi évtizedben folyamatosan rendelkezésemre állottak, valamint nem elsősorban a HM ügykörébe tartozó hazai jogszabályokat, az állami irányítás egyéb jogi eszközeit illetve az elérhető, releváns szakirodalmat.

Tanulmányoztam a NATO és kisebb mértékben az EU dokumentumait és azokhoz kapcsolódó külföldi és hazai magyarázatokat.

Felhasználtam személyes tapasztalataimat, emlékeimet, főleg különféle szolgálati külföldre utazások és fogadások, tárgyalások terén.

Adatgyűjtést végeztem a ZMNE könyvtárában, a HM könyvtárában és az ELTE ÁJTK vagy az Országgyűlés könyvtárában.

Informatikai eszközökkel (Internet, és belső kommunikációs eszközök, honlapok), **követtem** a kutatási téma változásait, a tárcánál rendelkezésre álló **és más hivatalos kommunikációs források** kutatási területre vonatkozó megállapításait.

Konzultáltam - főleg az értekezés írása és műhelyvitája időszakában - a kutatási területen tapasztalatokkal rendelkező **jogászokkal, illetve kormányzati igazgatási szakemberekkel** álláspontom alakítása, finomítása érdekében.

Tapasztalatcserét folytattam a témában eredményekkel rendelkező az irodalomjegyzékben is említett egyes **oktatókkal, kutatókkal**. Az általuk feltárt egyes tudományos eredményeket összehasonlítottam az én formálódó következtetéseimmel.

Részt vettem a témához kapcsolódó képzésben, konferenciákon és vitákon (az Amerikai Egyesült Államokban, 1993-ban jogásztiszti alaptanfolyamon és 2004 novemberében a NATO jogi iskoláján, Oberammergau-ban történt részvételemet, mint ezen kutatási forrásaim kezdetét és végét említem).

AZ ELVÉGZETT VIZSGÁLAT TÖMÖR LEÍRÁSA FEJEZETENKÉNT

Az értekezés – a saját címében is tükröződő – **három témaorientált, valamint egy összegező, záró fejezetből áll**. Előbbieket a 12. oldalon lévő táblázattal tömören szemléltetem, abban a fejezetenkénti kutatási módszert s a lényegi tartalmat összegezem.

Az 1. Fejezet (Honvédelmünk NATO-integrációs folyamata jogi háttérének áttekintése) elsődlegesen kronológiai elvű **leíró és rendszerező módszerrel** készült. **Lényegében egy bő évtizedes folyamat kerül megvilágításra** a honvédelemről szóló 1993. évi CX. törvény keletkezésétől az Alkotmány 2004. végén történt módosításáig, valamint a **honvédelemről és a Magyar Honvédségről** szóló **2004. évi CV. törvény (a továbbiakban: Hvt.)** egyidejű megalkotásáig.

Értekezésem ezen első nagy tartalmi egysége **tárgyalja a honvédelmünk NATO integrációs folyamatának szerves részét képező jogharmonizációs (jogi háttér kialakító) tevékenység áttekintését**. Az alapvető jogi és tudományos **definíciók** (mint például a szövetség) tisztázása után egyes alfejezetei kitérnek a NATO integráció belső közjogi feltételeit a honvédelmi jogrendszerben előkészítő demokratikus átalakítás ismertetésére, majd az ún. **békepartnerségi** időszak jogalkotási, belső szabályozási változásaira.

Bemutattam, magyaráztam a NATO jogállási megállapodásait (SOFA). Részletesen foglalkoztam továbbá a szűkebben a NATO **csatlakozáshoz szükséges törvényalkotási lépésekkel**, és végül a NATO **integráció elmélyítése** érdekében végzett jogalkotással, illetve belső szabályozási lépésekkel. Az egyes alfejezeteken belül a kutatás konkrét témáinak csoportosítását, más témáktól elhatárolását is végeztem, például a SOFA szerződések és a műveleti célú csapatmozgások tekintetében.

E fejezetben a keletkezésükkor **jelentős szabályozási feladatokat megoldó, gyakran új normák felépítéséhez konstrukciókat nyújtó jogalkotási eredmények kiemelésére törekedtem**. E körben a jogszabályi és szakirodalmi környezetet, háttérrel felderítettem és lábjegyzeti hivatkozásokkal jeleztem. A fejezetben ismertetett jogi és tudományos

adattartalom és szempontok az **egész értekezés szerkezeti koherenciáját és hivatkozásait is szolgálják**, a további fejezetek ennek megállapításaira épülnek.

Ismertettem a tárgyalt jogszabályok nem jogi, **biztonságpolitikai háttér- vagy forrásdokumentumait**, azok - például a szövetségi stratégiai koncepciók - szükséges fokú magyarázatára értekezésemben kiértem. Ugyanakkor magas szintű **új jogszabályokat** és módosításokat is csak azon mértékig vontam kutatásaim körébe, **amennyire a NATO integrációs követelményekkel konkrétan, bizonyíthatóan összefüggnek**.

Az értekezés e fejezethez kapcsolódó *1. és 2. számú mellékletei* a NATO-val kapcsolatos definíciókkal és törvénycímekkel tovább segíthetik a vizsgált terület megismerését.

Az értekezés 2. Fejezete (Honvédelmünk NATO-integrációs folyamatának jogi szakterületi tapasztalatai) elemzi, példákkal megvilágítja a napi együttműködés jogi gondjait, a problémakezelés erőfeszítéseit. A jogi és honvédelmi igazgatási forrás-anyag négy csoportjára (honvédelmi jogszabályok, nemzetközi szerződések, a NATO politikai és katonai dokumentumai; állami irányítás egyéb jogi eszközei) koncentráltam:

A jogalkotás, a nemzetközi szerződések és a végrehajtási szabályozás problémacsoportjain, mint az egyes alfejezeteken belül, a kutatás konkrétabb, - katonai tevékenység típusokra irányuló - témáinak csoportosítását 4-6 külön pontban végeztem.

Megvilágítottam a hazai **alkotmányos keretek**, az **aktuális** regionális és katonapolitikai **események sajátos hatását** a jogalkotásra, a csapatmozgások eseti engedélyezésének számos - főleg a koszovói és iraki válságkezelési közreműködéssel kapcsolatos - **közjogi problémáját**, a nemzetközi szerződéskötést nehezítő túlzott alkotmányos garanciákat, a nemzetközi **kárrendezés** tapasztalatait, a hazai katonai **objektumok** külföldiek által történő **igénybevétele és a nagyobb beszerzések**, beruházások jogi problémáit, a NATO „jogrendszere” sajátos elemeinek kezelését, az ún. **nem 5. cikk szerinti műveletek** problematikáját (ideértve a **terrorizmus** elleni hadviselés kérdéseit és a *3. számú melléklet* szerinti minősített helyzetek összefüggéseit), az integrált légtérvédelemben való részvétel jogi háttérének alakítását, más (újra)szabályozási dilemmákat, tárcán belüli integrációs jogi feladatokat.

Különös figyelmet fordítottam a lezajlott jogalkotási, valamint szerződés előkészítési folyamatokban **felvetett koncepciók és a döntéshozatalban résztvevő szereplők egy-egy szabályozási kérdésre vonatkozó eltérő értelmezésére és vitára**. Bemutattam, ahol a vitákból vagy jogalkalmazási nehézségekből végül sikerrel **levontak tapasztalatokat a jogalkotók** például a csapatmozgások alkotmányos és rendeleti szabályozási kérdései esetében.

Az ezen fejezetben leírt megállapításaim alapján (főleg. az 58. oldal táblázatában tömören bemutatott közjogi döntéshozatali problémásorozat elemzéséből), **a jog és a politika, illetve a katonai életviszonyok közötti ismert összefüggésen túlmutatva, több speciális összefüggés-feltáró megállapítást tettem.**

Bizonyítottak tekintem különösen, hogy a nemzetközi (szövetségi) döntések és szerződések tartalma, meghatározható szabályozási irányt és kereteket ad az új honvédelmi jogszabályoknak és kétoldalú szerződéseknek, melyekben azonban a nemzeti feltételeket, sajátosságokat is szükséges érvényesíteni. A külföldi partnerek tekintetében rendszeresen jelentkező békeidejű **katonai együttműködési problémákat** (csapatmozgás, objektumok igénybevétele, nemzetközi szerződések értelmezése stb.) a magyar végrehajtó szerveknek együttműködési szabályokat, a külföldieknek pedig feltételeket megszabó honvédelmi **jogalkotás eszközeivel kezelni lehet** és indokolt.

További megállapításaim a **kormányzati ciklusok honvédelmi közjogi döntés-előkészítési jellemzőire** vonatkoznak (kitérnek a törvényjavaslatok tipikus benyújtási időszakaira, eseti döntések vitáinak a későbbi jogszabályok tartalmára gyakorolt hatására, az ellenzéki kritika és a téma jogi szabályozási szintjének kapcsolatára).

A harmadik fejezetben (Honvédelmünk NATO integrációs folyamatának következtetési jogi szempontból) neves katonai szakértők munkáiban jelzett aktuális és valószínűsíthető honvédelmi változások, a problémák jogi kezelésére hipotéziseket állítottam és azok bizonyítására törekedtem. Tanulmányoztam **két**, korábban a HM-ben **állami illetve katonai felső vezetői pozíciót** betöltött, jelenleg elismert **tudományos szakember**, röviddel értekezésem megírása előtt készített **tanulmányait, egyiket a NATO, másikat a Honvédség helyzetére vonatkozóan**. Ezekből próbáltam néhány központi problémát és feladatokra vonatkozó javaslatot kiemelni.

Következtetésem és azokon belül **vastag dőlt betűvel kiemelt javaslataim** érintik a jogalkotás terén a nemzeti közjogi szabályozási sajátosságok és a nemzetközi, szövetségi kötelezettségek összhangba hozása jogi lehetőségeit, a súlyponti feladatok – a tanulmányokban jelzett - változásának a szabályozást módosító hatását, - különös tekintettel az EU-val kapcsolatos jogharmonizációra és az új NATO tagállamok jogi szakterületi integrációjára. Érintik a kiüresedett szabályok deregulációját, a csapatmozgás engedélyezés korszerűsítését. Behatárolják a módosításra szoruló vagy elmaradt szabályozás területeit.

A szerződések terén e felvetéseim, javaslataim érintik a különböző partnerek szabályainak is megfelelő együttműködés kérdéseit, a szerződéskötési gyakorlat javításának egyéb lehetőségeit. Végül, de nem utolsó sorban az államigazgatási és a nemzetközi egyeztetési rend korszerűsítése, (pl. informatikai) lehetőségeit, illetve a jogi és igazgatási szakállomány, és szaktevékenység interoperabilitási képességének fejlesztése lehetséges módjait próbáltam jelezni.

Az értekezés **záró fejezete** a szokásos összegező következtetéseket a jogi szakmai követelmények szerinti speciális szempontokra figyelemmel tartalmazza, ezt követi a várható tudományos eredmények összefoglalása, azok hasznosításával kapcsolatos javaslatok, illetve a további kutatást igénylő területek meghatározása és a köszönetnyilvánítás

ÖSSZEGEZETT KÖVETKEZTETÉSEK

Értekezésemben ismertettem honvédelmünk NATO-integrációjának jogi hátterét, beszámoltam az ennek során szerzett szakterületi tapasztalatokról és a jövőbe mutató részkövetkeztetéseket is megállapítottam. Összegezett következtetéseimet az alábbiakban foglalom össze:

A honvédelem várható fejleményei, másrészt a meglévő jogszabályok határozzák meg alapvetően a honvédelmi jogi tevékenység feladatait, mozgásterét. A várható fejlemények behatárolása érdekében **fontosak a mérvadó katonai szakértők helyzetelemzése és előrejelzése.**

A **jogtudomány** nem elvont tudomány, **nem függetlenítheti magát a jog által szabályozott életviszonyoktól**, így a honvédelmi jog, mint tudomány szak sem a honvédelemtől és annak valós helyzetétől, problémáitól.

A honvédelmet érintő nemzetközi és hazai **politikai döntéseket** - rövidebb-hosszabb idő múltán - ma is **követi a honvédelmi jogalkotás**. Alapvetően két megoldást választhat, vagy a meglévő jelentősebb **közjogi kereteken belüli végrehajtási szabályozással** vagy akár a kétharmados törvényi **keretek további módosításával** próbálja a jogi háttérrel a valós szabályozási igényekhez igazítani (az előbbi gyorsabb, de tartalmilag korlátozott változást biztosít és fordítva).

További megállapításaim az egyes fejezetekre vonatkozóan:

Az első fejezetben megvizsgáltam a NATO-hoz történt magyar csatlakozás, valamint honvédelmünk ezzel kapcsolatos integrációs folyamatának nemzetközi jogi és belső jogi szempontból fontos **történeti eseményeit, illetve jogi dokumentumait**. A bő egy évtizedes **időszakot, az integráció fontosabb szakaszai szerint tagoltam**, melyeken belül **kiemeltem** azokat a meghatározó jogalkotási vagy nemzetközi szerződéskötési **eredményeket**, amelyek biztosították a tagság megvalósításához és a szövetségi feladatok végrehajtásához szükséges jogi háttérrel. Meggyőződésem, hogy sikerült a **tárgyidőszak rendkívül terjedelmes jogi háttéranyagát** az érintett, illetve érdeklődő szakemberek számára **áttekinthetővé tenni** és a további kutatások érdekében segítséget nyújtó további jogi, illetve tudományos forrásokra a figyelmüket felhívni.

A második fejezetben csoportosítottam és példákkal illusztráltam a közjogi jogalkotással, a nemzetközi szerződésekkel kapcsolatos jogi problémákat, végül a végrehajtási jogalkotás és belső szabályozás során szerzett tapasztalatokat. A jogalkotás területén. Például feltártam a korabeli hazai alkotmányos keretek, valamint a NATO műveletek és más aktuális események hatását a megvalósult jogalkotásra, a csapatmozgások engedélyezésének komplex problémáit. Kiemeltem a 30 esetből álló **közjogi probléma sorozat** szöveges és táblázatos feldolgozását.

A fejezet végén elsősorban a közjogi döntéshozatali és a szerződéskötési folyamat változó hatékonyságával, feltárt összefüggéseivel kapcsolatos következtetésekre jutottam.

A harmadik fejezet lényegét a vizsgálat ismertetésénél írottak alapján az alábbi ajánlásokban is lehet és célszerű összefoglaltn kifejezni:

AJÁNLÁSOK

Javasolom a Magyar Honvédség számára megfontolás tárgyává tenni az alábbiakat:

A NATO integráció alapvető közjogi kereteinek kialakítása 2004-re befejeződött, ezért a nemzeti és a nemzetközi szövetségi kötelezettségek további összhangba hozása alapvetően a meglévő közjogi kereteken belüli végrehajtási jogalkotással és szabályozással történjen.

Nemzetközi műveleti kötelezettségvállalásról történő közjogi eseti döntés mögött lehetőleg álljon egységes szövetségi döntés vagy a Magyarország által kiemelt fontosságúnak értékelt nemzetközi szervezetektől származó mandátum

Az Európai Unióval kapcsolatos jogharmonizációs feladatokra a honvédelem területén is kiemelt figyelmet kell fordítani.

Az új NATO tagállamok jogi szakterületen történő integrációját a hazai jogi tapasztalatok átadásával, adaptálásuk elősegítésével is elő kell mozdítani,

A csapatmozgások engedélyezésének további egyszerűsítése elsősorban az e területen hiányzó normatív szabályozás pótlásával (főleg a nem tervezhető csapatmozgásokra) és a vonatkozó kormányrendelet jobb kihasználásával történjen.

A nemzetközi szerződések területén törekedni kell:

- *a megállapodások beválnak bizonyuló tartalmi és formai elemei hasznosítására;*
- *a partnerek anyagi-, eljárási szabályainak jobban megfelelő együttműködésre;*
- *a szerződések terén a tipikus nehézségek felmérésére, kiküszöbölésére,*
- *a fejlődő relációk jelzésére.*

A nemzetközi együttműködés egyes területeit érintő végrehajtási szabályozás és feltételek területén:

- *hasznosítani kell az államigazgatás és a nemzetközi egyeztetési rend korszerűsítésének ügyvitel-szervezési, informatikai eszközeit, s más aktuális lehetőségeit,*
- *érvényesíteni kell a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény hatálya lépéséből eredő új feladatokat,*
- *törekedni kell a kiüresedett, elavult szabályok felmérésére és megszüntetésére, az elmaradt és emiatt tartós problémákat előidéző illetve módosításra szoruló szabályozás területeinek behatárolására, az indokolt szabályozási irány bemutatására, javítani kell a katonai jogászok nemzetközi együttműködő képességét.*

ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

Kutatási céljaimat, az ott kitűzött feladatokat megvalósítottam, úgy érzem, ezzel eredményeket értem el.

Új tudományos eredményként értékelem a következőket:

- 1. Tudományos értékű joganyag-, illetve jogi probléma rendszerezést és ezeket kiegészítő dokumentációs forrásfeltárást illetve magyarázatot végeztem.**
- 2. Tudományosan hasznosítható, összefüggés-feltáró megállapításokat alkottam a honvédelemnek a kutatott időszakban történt közjogi döntéshozatali és jogi szabályozási folyamatára vonatkozóan.**

3. Kidolgoztam egy javaslatcsomagot, amely új, aktuális, jogi szempontból is jelentős honvédelmi feladatokkal kapcsolatos és **részjavaslatai** eddig nem kerültek összegyűjtésre; **együttesen tudományos értékűek**.

Megítélésem szerint az értekezésem három nagy tartalmi egységéhez (1-3. fejezetéhez) jellemzően a megegyező sorszámú tudományos eredmény köthető.

A KUTATÁSI EREDMÉNYEK GYAKORLATI FELHASZNÁLHATÓSÁGA

Az értekezés tudományos körben történő feldolgozását követően **mind a jogtudomány, mind a hadtudomány területén** várhatóak olyan, jelenleg még nehezen felmérhető tudományos eredmények, amelyek ezen tudományok fejlődéséhez és az ott folyó további **kutatások sikeréhez hozzájárulhatnak**.

A hadtudományok fejlődése - azok kutatási tárgyánál fogva - szoros összefüggésben áll a honvédelmi szféra működésének, nemzetközi kapcsolatrendszerének kereteit meghatározó közjogi szabályok, nemzetközi szerződések alakulásával. Így a doktori értekezésemben tárgyalt témára vonatkozó eredmények hozzájárulhatnak a hadtudomány fejlődéséhez.

Az értekezés első fejezetében foglaltak hozzájárulhatnak a **katonai tanintézetekben** folyó jogi oktatáshoz, valamint a polgári felsősoktatási intézményekben a honvédelmi, illetve biztonságelméleti ismeretek, az állam- és jogtudományi karokon a **honvédelmi jog oktatásához**.

A második és harmadik fejezet tartalma szintén hasznos az oktató és tudományos munkában, de **gyakorlati segítséget leginkább a jogalkalmazó munkához** nyújt, mind a tárcán, mind a vele együttműködő minisztériumokban és azokhoz tartozó szervezeteknél. Segítheti a korábban hasznosnak bizonyult jogi és szakigazgatási megoldások továbbvitelét, a kevésbé sikeresek megismétlődésének elkerülését, a szabályozás további lépéseinek sokoldalú megalapozását. A gyakorló jogászok számára főleg **a munkamódszerek, a nemzetközi közjogi és szerződési rendszernek** a szövetséges erők tekintetében releváns anyagi és eljárási szabályai **megismerése** területén ad támogatást.

További kutatást igénylő területek

Értekezésem 1. Fejezetében említett adatok összegyűjtésével, részletezésével, a 29. oldal két táblázatának esetleges felhasználásával, **további kutatásra érdemesek jogi szempontból is a hazánkat érintő műveleti csapatmozgások**.

Sok tudományos lehetőség kínálkozik a **közjogi döntéshozatal** igazgatási szempontból **racionálisabb**, aktuális politikától kevésbé befolyásolt **lehetőségeinek kutatására**, - az 58. oldalon levő táblázat adaptálása ajánlható - és egyes különösen problémás művelet-engedélyezések részletesebb tanulmányozásától is várhatóak eredmények.

Szintén javasolható a **fogadó állam saját területe feletti** és a **küldő állam saját polgárai feletti joghatósága** megosztása államonkénti **gyakorlatának vizsgálata**, például

meghatározott európai országok kétoldalú SOFA megállapodásait és joggyakorlatát figyelembe véve.

Egyéb területeket alapvetően a tudományos érdeklődést tanúsító szakemberek speciális képességei és igényei határozhatnak meg, amelyhez értekezésem egyes tárgykörei ott elhelyezett lábjegyzetek, további támpontokat nyújthatnak.

A DOKTORJELÖLTNEK A TÉMAKÖRBŐL KÉSZÜLT PUBLIKÁCIÓS JEGYZÉKE

- ALMÁSI Ferenc-ZAKARIÁS Győző: Honvédtisztek képzése az Amerikai Egyesült Államokban. Új Honvédségi Szemle, 1994. 6. szám, p. 58-67. ISSN 0133-283 X.
- Jogásztiszti tanfolyam az Egyesült Államokban. Új Honvédségi Szemle, 1994. 11. szám, p. ISSN 82-84. 0133-283 X.
- A NATO csatlakozás jogi kérdései. Új Honvédségi Szemle, 1995. 11. szám, p. 101-107. ISSN 0133-283 X.
- Katonák külföldön. Új Honvédségi Szemle, 1995. 12. szám, 82-88. p. ISSN 0133-283 X.
- A csapatmozgások engedélyezésének jogi problémái. Új Honvédségi Szemle, 1999. 10. szám, 115-125. p. ISSN 1216-7436
- A csapatmozgások engedélyezésének jogi problémái (II). Új Honvédségi Szemle, 2001. 3. szám, p. 45-53. ISSN 1216-7436
- A térítéses igénybevétel jogi problémái. Új Honvédségi Szemle 2002. 6. szám, p.54-62. ISSN 1216-7436
- A külföldi szolgálat szabályozása. Humán Szemle, 2002. 3. szám, 8-20 p. ISSN 1216-7436
- A csapatmozgások engedélyezésének jogi problémáiról (III). Új Honvédségi Szemle, 2004.8. 45-54. p. ISSN 1216-7436
- ALMÁSI, Ferenc-KÁDÁR, Pál: Új típusú terrorcselekmény, avagy képes-e kezelni a magyar jog a terroristák által eltérített és fegyverként használni kívánt légitjárműveket? Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények 6. évfolyam, 2. szám. Budapest 2004. november: p. 82-90. ISSN 1417-7323
- ALMÁSI, Ferenc-KÁDÁR, Pál: A terrorizmus elleni fellépés közjogi szabályozásának problémái. Nemzetvédelmi Egyetemi Közlemények 6. évfolyam, 2. szám Budapest 2004. november: p. 91-104. ISSN 1417-7323
- ALMÁSI, Ferenc-MÁNDI Gábor: Az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikájának jogi háttere és az EU-Alkotmány Új Honvédségi Szemle 2005. 1. szám, p.62-72. ISSN 1216-7436
- ALMÁSI, Ferenc-KASSAI László-KECZER Imre: Az új Szolgálati Szabályzatról. Kerekasztal beszélgetés. Új Honvédségi Szemle 2005. 10. szám, p. 51. 63. ISSN 1216-7436
- Magyarországon megjelenő idegen nyelvű folyóiratban, lektorált
- ALMÁSI, Ferenc-KÁDÁR, Pál: The role of Hungary in NATO, as a political and military alliance, with special regard to the relation of the National Security Strategy to NATO membership AARMS 2005. vol. 4. p. 259-274. ISSN 1588-8789
- Nemzetközi konferencia idegen nyelvű előadás: Legal Questions Related to Command and Control in Military Juridical Activity 16-20 October 2002. A Nemzetközi Katonai Jogi és Hadijogi Társaság (Brüsszel) 2002. évi balatonkenesei konferenciáján elmondott angol nyelvű előadás, 7 p
- Egyéb, tudományos szempontból figyelembe vehető munka:
- A tagság törvényi hátterének megteremtése című tanulmány a Magyarország öt éve a NATO-ban c. tanulmánykötetben. Zrínyi Kiadó, Budapest, 2004. p. 41-44.
- A NATO-val kapcsolatos jogszabályok és jogi dokumentumok gyűjteménye című 2001. évi kiadványban (nyt. szám: 9/1/2000) társszerkesztőként készített szövegrészek.

A DOKTORJELÖLT SZAKMAI-TUDOMÁNYOS ÉLETRAJZA

Alulírott Dr. Almási Ferenc alezredes (1955. Budapest, Dr. Töröcsik Anna) 1973-74-ben sorkatonai szolgálatot teljesítettem, majd 1979-ig az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Állam és Jogtudományi Karának nappali tagozatán honvédségi ösztöndíjasként folytattam tanulmányaimat. A Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskola igazgatási főtisztje voltam 1983. decemberéig, azóta a Honvédelmi Minisztérium Jogi és Igazgatási Főosztályán, Nemzetközi Főosztályán töltöttem be beosztásokat. 1994-2000 között a HM Jogi és Igazgatási Főosztály nemzetközi és hadijogi osztályvezetője voltam, a beosztás átszervezés miatt megszűnt, azóta a HM Nemzetközi Jogi Főosztály, majd 2005. áprilisától a HM Jogi és Információvédelmi Főosztály kiemelt főtisztje vagyok.

Az egész NATO integrációs folyamat belső jogi hátterének kialakításában folyamatosan részt vettem, többek között személyesen készítettem elő a NATO SOFA, PfP SOFA többoldalú jogállási szerződések és a Békepartnerség Keretdokumentuma kihirdetéséről szóló törvényeket, a határátlépéssel járó csapatmozgások engedélyezésének kormányzati feladatairól szóló rendeletet és számos más jogszabályt, közjogi határozatot, belső rendelkezéseket, minisztériumközi megállapodásokat.

1993-ban elvégeztem az Amerikai Egyesült Államok Hadserege Jogásztiszti Iskolájának alaptanfolyamát. 1992 óta évente átlagban 3-4 szolgálati utazásom volt. Angol nyelvből felsőfokú C típusú és STANAG 3.3.3.3. nyelvvizsgálóval rendelkezem.

Tudományos tevékenységgel 1986 óta foglalkozom, 23 cikket (6-ot társszerzőként) és egy - a hadijogról szóló - könyvet írtam, 3 jogszabálygyűjtemény társszerkesztője voltam. Alelnöke vagyok a Humanitárius Jogi Nemzeti Tanácsadó Bizottságnak, tagja a Magyar Katonai Jogi és Hadijogi Társaságnak, közreműködtem az általuk szervezett több hazai és nemzetközi tudományos rendezvény előkészítésében. A HM Jogi és Információvédelmi Főosztályon tudományszervezési feladatokat végzek és képviselem a főosztályt a tárcán belüli tudományos rendezvényeken, valamint az Új Honvédségi Szemle Szerkesztőbizottságánál.

A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Hadtudományi Doktori Iskola doktorandusza vagyok. Levelező hallgatóként, majd egyéni felkészülőként folytattam, s ez év nyarán befejeztem tanulmányaimat. Megvédeni tervezett doktori értekezésem témája: Honvédelmünk NATO integrációs folyamatának áttekintése, tapasztalatai és következtetési jogi szempontból.